

In Harlingen is het nieuwe college tegen de afvaloven. **Kan het de start nog tegenhouden?** De provincie zet de vergunning door.

ADRIE BOXMEER

Afvaloven splitst Harlingen

De verkiezingsuitslag in Harlingen liet aan duidelijkheid niets te wensen over. De PvdA, die als collegepartij zich altijd had uitgesproken vóór de afvaloven - voluit reststoffenenergiecentrale (REC) - werd gehalveerd. Tegelijk veroverde de partij Frisse Wind Harlingen, in 2009 opgericht uit protest tegen de REC, uit het niets drie zetels. De PvdA werd toch nog

nipt de grootste. Het verschil met Frisse Wind Harlingen was 60 stemmen oftewel 0,84 procent. De sociaaldemocraten mochten dus het voortouw nemen bij de collegevorming. Uiteindelijk leverde dat geen coalitie op, waarna Frisse Wind het mocht proberen. Deze nieuweling in de politiek lukte het wel om een college te vormen met de SP, Harlinger Belang,

D66 en GroenLinks. De nieuwe coalitie koos bewust voor twee wethouders van buiten de gemeente: Jan de Boer en Maria le Roy. De Boer is afkomstig uit Hoorn waar hij wethouder voor GroenLinks was. Le Roy, uit het Zeeuwse Hontenisse, was ooit wethouder in Sluis en gedeputeerde in Zeeland. Opmerkelijk: Le Roy is lid van de PvdA, de partij die

GERARD TIL / H.H.

in Harlingen na vele jaren nu juist in de oppositie belandde.

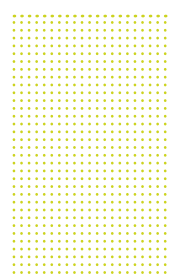
Ontnuchterend

En zo kreeg Harlingen in juli, na een zeer lange 'formatie', een college van partijen die zich altijd tegen de afvaloven hadden uitgesproken. De grootste partij binnen deze coalitie ontleent zelfs haar bestaansrecht aan de felle strijd tegen de bouwplannen. Frisse Wind Harlingen is tegen de bouw omdat de afvaloven volgens de partij overbodig is. Er bestaat nu al in Nederland een overcapaciteit aan vuilverbrandingsinstallaties. Verder is ook de ligging van de REC pal aan de Waddenzee, een internationaal erkend natuurgebied de partij een doorn in het oog. De vraag was dan ook of met het aan-

treden van het nieuwe college de houding van Harlingen tegenover de eigenaar van de REC, afvalverwerker Omrin, en de provincie Friesland, als vergunningverlener, verandert. Zo staat het in het nieuwe collegeprogramma: *'De bestuurlijke feiten in de besluitvorming rond de vestiging van de REC zullen door het college worden gerespecteerd. (...) Als er een reële mogelijkheid bestaat om de inwerkstelling van de afvaloven te voorkomen, dan zal dit gebeuren. Mocht de afvalverbrandingsoven niet meer tegen te houden zijn, dan eist het college dat deze de schoonste en veiligste van Nederland en Europa wordt.'*

Conclusie: het nieuwe college accepteert de REC min of meer als een vaststaand feit en beperkt zich tot het afslijpen van de scherpe kantjes in de

13.500 MENSEN TEKENDEN TEGEN DE OVEN

besluitvorming. Is dat niet teleurstellend voor de kiezers van Frisse Wind en de 13.500 mensen die hun handtekening tegen de komst van de REC hebben gezet?

Jennifer Stevensz, fractievoorzitter van Frisse Wind Harlingen: 'Ook wij zijn natuurlijk juridisch gehouden aan democratisch genomen besluiten in de vorige raadsperiode en aan de contracten die met Omrin zijn getekend. De REC is al grotendeels gebouwd. Ik denk dat we de ingebruikname niet meer kunnen verhinderen. Maar we zullen er alles aan doen om het ze zo moeilijk mogelijk te maken. Met die insteek is het nieuwe college aan de slag gegaan. Of dit teleurstellend is voor onze kiezers? Ik denk dat we ons standpunt goed kunnen uitleggen. Pluspunt is toch dat er sinds

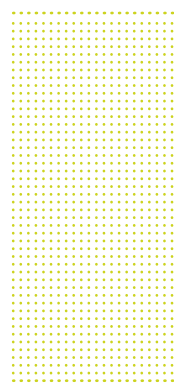
het nieuwe college meer openheid is. Zaken worden niet meer handjeklap tussen college, Omrin en provincie geregeld. En als het aan ons ligt, komt er een gemeentelijke enquête naar de besluitvorming rond de REC.'

Achterhoedegevecht

Jan de Boer is de nieuwe milieuwet- houder. Hij moet Omrin en de provincie dus kritisch tegemoet treden.

Maar hij tempert op voorhand al te hoge verwachtingen. 'De rol van de gemeente in dit soort zaken is niet zo groot. Omrin heeft een aanvraag ingediend om de centrale te mogen bouwen. Over die vergunning gaat de gemeente. Die heeft het vorige college verleend. De rol van de provincie is veel groter, want die gaat over de milieuvergunning. Die is in 2008 verstrekt en begin dit jaar door de Raad van State vernietigd. De rechter besloot daarop in een kort geding dat de actiegroep Afvaloven Nee had aangespannen dat Omrin, ondanks het ontbreken van een milieuvergunning, door mocht gaan met de bouw.'

De Boer verwacht dat de komst van de REC 'een gegeven' is, alhoewel ook hij zegt dat het college 'er alles aan zal doen om het Omrin zo moei-

lijk mogelijk te maken'. Zo dwong de gemeente de afvalverwerker begin augustus een deel van de werkzaamheden stil te leggen omdat dit in strijd was met de bouwvergunning. Maar blijft het niet een achterhoedegevecht? De Boer: 'Ik zie het principieel niet als een gevecht. Ik word geacht als wethouder mij aan de regels te houden. Daarbij probeer ik een zo groot mogelijke zorgvuldigheid aan de dag te leggen richting de belanghebbenden en een zo groot mogelijke

openheid naar de politiek en de bevolking. Dat werd vroeger weleens als anders ervaren.' De Boer komt met nog een verrassende ontboezeming. 'Ik denk dat als de REC eenmaal in gebruik is genomen, de mening van de bevolking zal kantelen. Over 2 jaar zal het draagvlak voor de oven veel groter zijn dan nu het geval is.'

Aandeelhouders

De Boer mag de rol van de provincie in dit soort procedures als groot typeren, gedeputeerde Piet Adema (ChristenUnie) nuanceert dat beeld. 'Wij moeten de aanvraag voor de milieuvergunning toetsen aan de wet- en regelgeving. Voldoet men daaraan, dan kunnen wij niet anders doen dan die vergunning te verstrekken.' Adema wijst behalve op de rol van provincie en gemeente ook op die van de aandeelhouders van Omrin. 'Dat zijn de 31 Friese gemeenten, waarvan er 27 ooit voor de bouw van de REC hebben gestemd. Na de raadsverkiezingen van maart denken die gemeenten daar nog steeds zo over, ook al heeft Harlingen nu een college en een raad die zich kritischer opstellen.' Uiteraard was Adema niet content met de vernietiging van de milieuvergunning door de Raad van State. De provincie moest haar huiswerk opnieuw doen. Is hij niet bang dat de vergunning weer sneeft bij de Raad van State? 'De vernietiging heeft ons gedwongen om de vergunning zeer kritisch tegen het licht te houden. Daar zijn we tot op de dag van vandaag mee bezig.'

Scherper gespeeld

Sape Jan Terpstra is de eerste die toegeeft dat er sinds het aantreden van een nieuw college in Harlingen wel degelijk iets is veranderd. Misschien is dat niet verwonderlijk, want hij is de woordvoerder van Omrin. 'Met het oude college, dat enthousiast voorstander was, kon je makkelijker zaken bespreken en regelen. Dingen worden nu scherper gespeeld.' Goed voorbeeld hiervan is volgens Terpstra de gang van zaken rond de bouwstop die de gemeente in augustus afkondigde voor de aanleg van een leidingenbrug, na een bezwaarschrift van Afvaloven Nee. Terpstra: 'Op 17 augustus vergaderde het college van B en W over het be-

AFVALOVEN VAN 31 GEMEENTEN

Omrin, Fries voor 'kringloop', is een publieke afvalverwerker. De 31 Friese gemeenten zijn aandeelhouder. Het betekent niet dat alle gemeenten ook hun afval laten verwerken door Omrin. Smallingerland verbrak in 2007 de samenwerking. Deze gemeente vond het goedkoper het huisvuil te laten verwerken door een andere publieke afvalverwerker, HVC in Alkmaar.

Twee andere gemeenten, Dantumadiel en Dongeradeel, hebben aangekondigd de samenwerking met Omrin met ingang van volgend jaar te willen beëindigen. Op dit moment overleggen beide gemeenten hierover met de afvalverwerker.

De aandeelhouders zijn de baas bij Omrin. Dat zijn de gemeenten, in de praktijk de verantwoordelijke wethouder. Omrin mag een publieke afvalverwerker zijn, het betekent niet dat het bedrijf bij iedere gemeente onderdeel is van democratische besluitvorming. Zo is in Harlingen de bouw van de REC niet aan de raad voorgelegd. Deze 'achterkamertjespolitiek' leidde de afgelopen jaren tot grote verontwaardiging onder de bevolking en tot een afrekening bij de laatste raadsverkiezingen.

De provincie speelt een belangrijke rol als toezicht- houder. Enerzijds door de milieuvergunning te ver-

strekken aan de REC, anderzijds door erop toe te zien dat Omrin de regels naleeft. De milieuvergunning werd in december 2008 verstrekt, maar door toedoen van onder meer Afvaloven Nee vernietigde de Raad van State de vergunning in januari dit jaar. Op dit moment is het wachten op een nieuwe, herziene, milieuvergunning.

Eén van de argumenten van de tegenstanders van de bouw van de REC is dat de oven overbodig is. Sinds 2009 bestaat er namelijk een overcapaciteit van afvalovens. Dat maakt de economische basis onder de REC wankel, aldus de tegenstanders.

Omrin bestrijdt dit en wijst erop dat vanwege langdurige contracten die zijn gesloten met de gemeenten - tot de afschrijvingstermijn van de REC - de bedrijfsvoering solide is, ondanks een eventuele overcapaciteit. Verder levert de oven volgens de afvalverwerker de gemeenten ook voordelen op. De REC moet namelijk niet-herbruikbaar afval op duurzame wijze verbranden, waarbij energie vrijkomt. Hierdoor dalen de kosten van de gemeenten aanzienlijk. De energie zal volgens plan worden verkocht aan de nabijgeleden zoutfabriek Frisia, die hierdoor maximaal 75 miljoen m³ aardgas per jaar zou kunnen besparen.

zwaarschrift. Direct na de vergadering hoorden wij van de gemeente dat er geen bouwstop zou komen. Een half uur later op een persconferentie zei de wethouder precies het tegenovergestelde. Wij hebben de gemeente toen laten weten: kom dan met een officieel besluit. Want wat op een persconferentie wordt gezegd, heeft voor ons geen juridische basis.' Toen dat besluit er niet kwam, zette Omrin de bouw voort, naar eigen zeggen 'omdat de belangen voor het bedrijf en de gemeenten te groot waren'. Uiteindelijk kondigde de gemeente alsnog een officiële bouwstop af, waarop de afvalverwerker prompt naar de rechter stapte. Terpstra: 'Wat ik van deze gang van zaken vind? Het zegt iets over de kwaliteit van de besluitvorming. Meer wil ik er niet over zeggen.'

Broddelwerk

Hans Gillissen, woordvoerder van de stichting Afvaloven Nee, die al jaren de bouw van de REC probeert stil te

leggen, gaat in op de verhouding tussen zijn actiegroep en de politieke partij Frisse Wind Harlingen. 'Vorig jaar ontstond bij een deel van onze achterban de behoefte om de onvrede in de bevolking een politieke stem te geven. Maar als actiegroep kun je juridische procedures tegen politieke besluiten voeren, als politieke partij kan dat niet. We hebben daarop formeel de banden met Frisse Wind doorsneden. Alhoewel we natuurlijk wel contact houden. Logisch, want onze doelstellingen zijn gelijk.' Volgens Gillissen is de bestuurlijke situatie in Harlingen met de komst van het nieuwe college veranderd. Hij constateert dat wethouder De Boer zich onafhankelijker opstelt jegens de provincie en Omrin dan zijn voorganger deed. Toch lijkt de strijd tegen de REC inmiddels een gelopen race. Gillissen: 'Daar ben ik het niet mee eens. De provincie zal uiteraard een nieuwe milieuvergunning verlenen, die wij uiteraard weer tot aan de Raad van State zullen aanvechten. Ik

heb goede hoop dat het ons nogmaals lukt om de vergunning te laten vernietigen. Volgens de provincie moesten slechts enkele gaten in de vergunning worden gerepareerd. Maar de Raad van State zag dat anders. Die heeft de gehele vergunning naar de prullenbak verwezen omdat het broddelwerk was.' Toch zal de strijd niet gemakkelijk worden, weet Gillissen. 'Wat in ons nadeel werkt, is dat de REC al bijna klaar is. Maar ook dan kun je zo'n project nog stoppen. Kijk hoe het is gegaan met de kerncentrale in Kalkar. Die is nooit in bedrijf genomen en er is uiteindelijk een pretpark van gemaakt. Dat lijkt me ook een fantastisch idee. Harlingen wil zich graag op de kaart zetten als toeristische hot spot. Het gebouw staat er al, nu nog de juiste bestemming eraan geven.' <

MAX PAM GERONTOCRATIE

Gerontocratie is de staatsvorm, waarbij de ouderen en de wijzen het voor het zeggen hebben. Het schijnt ooit in Griekenland te hebben bestaan en de sovjetregering onder Brezjnev werd zo genoemd. Eén ding is zeker: het huidige Nederland is het tegenovergestelde van gerontocratie. Een politicus, die hier de 50 is gepasseerd wordt 'een mastodont' genoemd. Ook wel 'een olifant' of 'dinosuarus'. In Nederland houden wij vooral van jong, fris en brutaal. Als er een zendgemachtigde in het publieke bestel bijkomt, mag u eens raden wat daar de kernbegrippen voor zijn. Inderdaad: jong, fris en brutaal. Onze mastodonten, olifanten en dinosaurussen hebben het moeilijk. Als hun tijd voorbij is, komen ze met goede raad voor problemen die zijzelf ook nooit hebben opgelost. Vervolgens worden zij uitgelachen of weggehoond. Met wat ze zeggen, wordt geen rekening meer gehouden. De mastodonten in Nederland

dragen namen als Van Agt, Wijffels, Lubbers, Kok en Wiegel. De laatstgenoemde is tegenwoordig politiek commentator bij *Wakker Nederland*. Het oude geluid van olifantengetrompetter bij een omroep, die verder jong, fris en brutaal is. Als ik het goed zie, hebben wij er sinds kort een nieuwe mastodont bij. Zijn naam is Jan Peter Balkenende. Voor een mastodont is hij met zijn 54 jaar nog tamelijk jong. Onlangs werd hij als mastodont geboren. Dat was toen hij als demissionair minister-president de Verenigde Naties toesprak. Volgens Jan Peter is de macht van de VN tanende. Tijdens de financiële crisis hebben de VN nauwelijks een rol gespeeld. Van de VN-klimaat-top is maar weinig terecht gekomen. En dan hebben wij het nog niet eens over de mensenrechten. Op dat gebied is de VN helemaal onzichtbaar. Logisch natuurlijk, want de VN bestaat voor een groot deel uit landen, die aan mensenrechten een broertje dood hebben. Wie zo zijn gehoor de oren wast, terwijl hijzelf binnenkort geen macht

meer heeft, moet wel een mastodont zijn. Wij hebben vier kabinetten-Balkenende gehad en in die tijd heeft de premier van Nederland dit soort geluiden nooit laten horen in de VN-assembly. Dacht hij er al die jaren anders over? Vergde het bestuur van Nederland zoveel tijd dat hij er eenvoudig niet aan toekwam om over de relevantie van de VN na te denken? In New York zei Balkenende dat VN 'op leeftijd is', daadkracht mist en aan verbouwing toe is. Allemaal woorden die hij graag eerder had uitgesproken. Maar tussen droom en daad ligt een wereld van verschil. Het zijn nu de woorden geworden van een mastodont. Misschien is er toch nog iets anders aan de hand. Misschien heeft Balkenende zichzelf ineens geafficheerd als een staatsman met visie, omdat hij op zoek is naar een nieuwe baan. De toespraak voor de assembly zal toch geen regelrechte sollicitatie zijn geweest? Luister, alle volkeren ter wereld. Als mastodont ben ik temidden van jullie nog jong, fris en brutaal. Neem mij!